

DOMSTOLENS DOM

den 16 maj 2000 *

I mål C-388/95,

Konungariket Belgien, företrätt av förste rådgivaren J. Devadder, utrikes-, utrikeshandels- och utvecklingsbiståndsministeriet, i egenskap av ombud, delgivningsadress: Belgiens ambassad, 4, rue des Girondins, Luxemburg,

sökande,

med stöd av

Konungariket Danmark, företrätt av avdelningschefen P. Biering, utrikesministeriet, i egenskap av ombud, delgivningsadress: Danmarks ambassad, 4, boulevard Royal, Luxemburg,

av

Konungariket Nederländerna, företrätt av biträdande juridiska rådgivarna M. Fierstra och J.S. van den Oosterkamp, utrikesministeriet, båda i egenskap av ombud, delgivningsadress: Nederländernas ambassad, 5, rue C.M. Spoo, Luxemburg,

av

Republiken Finland, företrädd av ambassadören H. Rotkirch, avdelningschef vid utrikesministeriets rättsavdelning, lagstiftningsrådet T. Pynnä och assistenten

* Rättegångsspråk: spanska.

K. Castrén, samma ministerium, samtliga i egenskap av ombud, delgivningsadress: Finlands ambassad, 2, rue Heinrich Heine, Luxemburg,

och av

Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland, företrätt av S. Ridley, Treasury Solicitor's Department, i egenskap av ombud, biträdd av E. Sharpston, barrister, delgivningsadress: Förenade Konungarikets ambassad, 14, boulevard Roosevelt, Luxemburg,

intervenienter,

mot

Konungariket Spanien, företrätt av R. Silva de Lapuerta, abogado del Estado, i egenskap av ombud, delgivningsadress: Spaniens ambassad, 4—6, boulevard E. Servais, Luxemburg,

svarande,

med stöd av

Republiken Italien, företrädd av professor U. Leanza, chef för utrikesministeriets avdelning för diplomatiska tvister, i egenskap av ombud, biträdd av I. M. Braguglia, avvocato dello Stato, delgivningsadress: Italiens ambassad, 5, rue Marie-Adélaïde, Luxemburg,

av

Republiken Portugal, företrädd av L. Fernandes, chef för rättstjänsten vid utrikesministeriets avdelning för EG-frågor, juristen Â. Cortesão Seïça Neves, samma avdelning, och rådgivaren L. Bigotte Chorão, vid premiärministerns

rättstjänst, samtliga i egenskap av ombud, delgivningsadress: Portugals ambasad, 33, allée Scheffer, Luxemburg,

och av

Europeiska gemenskapernas kommission, företräd av juridiska rådgivarna J.L. Iglesias Buhigues och H. van Lier, i egenskap av ombud, delgivningsadress: C. Gómez de la Cruz, rättstjänsten, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

intervenienter,

angående en talan om fastställelse av att Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 34 i EG-fördraget (nu artikel 29 EG i ändrad lydelse), såsom denna artikel har tolkats av domstolen i dom av den 9 juni 1992 i mål C-47/90, Delhaize och Le Lion (REG 1992, s. I-3669), och enligt artikel 5 i EG-fördraget (nu artikel 10 EG), genom att bibehålla Real Decreto 157/1988, por el que se establece la normativa a que deben ajustarse las denominaciones de origen y las denominaciones de origen calificadas de vinos y sus respectivos Reglamentos (kungligt dekret nr 157/1988 om fastställelse av de bestämmelser som reglerar ursprungsbeteckningar, kvalificerade ursprungsbeteckningar och förordningarna om dessa, *BOE* nr 47 av den 24 februari 1988, s. 5864) och särskilt artikel 19.1 b i detta dekret,

meddelar

DOMSTOLEN

sammansatt av ordföranden G.C. Rodríguez Iglesias, avdelningsordförandena J.C. Moitinho de Almeida, D.A.O. Edward, L. Sevón och R. Schintgen samt domarna C. Gulmann (referent), J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann, H. Ragnemalm och M. Wathelet,

generaladvokat: A. Saggio,

justitiesekreterare: avdelningsdirektören D. Louterman-Hubeau,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att Konungariket Belgien genom J. Devadder, Konungariket Spanien genom R. Silva de Lapuerta, Konungariket Danmark genom avdelningschefen J. Molde, utrikesministeriet, i egenskap av ombud, Republiken Italien genom I.M. Braguglia, Konungariket Nederländerna genom M. Fierstra, Republiken Portugal genom L. Fernandes och L. Bigotte Chorão, Republiken Finland genom T. Pynnä, Förenade kungariket genom E. Sharpston, biträdd av P. Goodband, och kommissionen genom J.L. Iglesias Buhigues och H. van Lier, biträdda av professor A. Bertrand, universitetet Bordeaux II, har avgivit muntliga yttranden vid förhandlingen den 21 oktober 1998,

och efter att den 25 mars 1999 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Konungariket Belgien har genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 13 december 1995, med stöd av artikel 170 i EG-fördraget (nu artikel 227 EG) väckt talan om fastställelse av att Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 34 i EG-fördraget (nu artikel 29 EG i

ändrad lydelse), såsom denna artikel har tolkats av domstolen i dom av den 9 juni 1992 i mål C-47/90, Delhaize och Le Lion (REG 1992, s. I-3669, nedan kallad domen i målet Delhaize), och enligt artikel 5 i EG-fördraget (nu artikel 10 EG), genom att bibehålla Real Decreto 157/1988, por el que se establece la normativa a que deben ajustarse las denominaciones de origen y las denominaciones de origen calificadas de vinos y sus respectivos Reglamentos (kungligt dekret nr 157/1988 om fastställelse av de bestämmelser som reglerar ursprungsbeteckningar, kvalificerade ursprungsbeteckningar och förordningarna om dessa, BOE nr 47 av den 24 februari 1988, s. 5864, nedan kallat dekret nr 157/88) och särskilt artikel 19.1 b i detta dekret.

Tillämpliga nationella bestämmelser

- 2 I Ley 25/1970, Estatuto de la Viña, del Vino y los Alcoholes (den spanska lagen nr 25/1970 om fastställelse av bestämmelser för vinodling, vin och alkohol, nedan kallad lag nr 25/70) och dekret nr 157/88 fastställs villkoren för att ett vin skall kunna omfattas av en "denominación de origen" (ursprungsbeteckning) eller, om vissa ytterligare villkor är uppfyllda, en "denominación de origen calificada" (kvalificerad ursprungsbeteckning).
- 3 Enligt artiklarna 84 och 85 i lag nr 25/70 kan jordbruksministern, på begäran av vinodlare och vinproducenter eller på eget initiativ, inrätta en "denominación de origen". Då inrättas ett "Consejo Regulador de la denominación de origen" (regleringsråd för ursprungsbeteckningen). Enligt lydelsen av artiklarna 87 och följande artiklar i lag nr 25/70 är "Consejo Regulador", som består av en majoritet av företrädare för vinsektorn, med förbehåll för godkännande av jordbruksministern, behörigt att utfärda föreskrifter för de viner som har "denominación de origen" och har dessutom i uppdrag att inrikta, övervaka och kontrollera dessa viners produktion, bearbetning och kvalitet, att övervaka beteckningens prestige på den nationella marknaden och på de utländska marknaderna och att beivra allt obehörigt bruk av denna.

- 4 Enligt artikel 86 i lag nr 25/70 har jordbruksministern befogenhet att på begäran av ett "Consejo Regulador", bevilja viner som redan omfattas av en "denominación de origen" kvalitetsbeteckningen "calificada", om vissa villkor är uppfyllda.
- 5 Dessa villkor anges i artiklarna 17—21 i dekret nr 157/88. I artikel 19.1 b i detta dekret föreskrivs närmare bestämt att det för att erhålla ursprungs-beteckningen "calificada" är nödvändigt att vinet har buteljerats i de ursprungliga vinkällarna, det vill säga i de källare som är belägna inom produktionsområdet. Denna skyldighet har förklarats vara tillämplig på viner avsedda för export först vid utgången av en frist på fem år från offentliggörandet av dekret nr 157/88, vilket ägde rum den 24 februari 1988. Enligt artikel 19.1 c i dekret nr 157/88 krävs dessutom att "Consejo Regulador", inom gränserna för sin behörighet, upprättar ett kontrollförfarande avseende den skyddade produktens kvantitet och kvalitet från produktionen fram till dess att vinet förs ut på marknaden.
- 6 Med stöd av artikel 84 och följande artiklar i lag nr 25/70 tilldelades viner som producerats inom området Rioja en "denominación de origen". Vid detta tillfälle inrättades "Consejo Regulador de la denominación de origen Rioja" (regleringsrådet för ursprungs-beteckningen Rioja, nedan kallat regleringsrådet för Rioja).
- 7 Genom kungörelse av ministern för jordbruk, fiske och livsmedel av den 3 april 1991 (BOE nr 85 av den 9 april 1991, s. 10675), tilldelades "denominación de origen Rioja" kvalitetsbeteckningen "calificada".
- 8 Genom denna kungörelse godkändes även förordningen om denna beteckning och om regleringsrådet för Rioja (nedan kallad Rioja-förordningen), som utgör bilaga till denna.

9 I artikel 39 i Rioja-förordningen stadgas följande:

- Regleringsrådet för Rioja skall bestå av 22 företrädare för vinsektorn, en företrädare för var och en av de tre autonoma regioner vars territorium produktionsområdet omfattar samt en företrädare för jordbruksministeriet. De fyra företrädarna för offentliga myndigheter har dock inte rösträtt.
- Regleringsrådet skall ledas av en ordförande som utses av jordbruksministern på förslag av en kvalificerad majoritet av dess medlemmar.

10 Artikel 32 i Rioja-förordningen har följande lydelse:

”1. Buteljering av vin som skyddas av ’denominación de origen calificada’ Rioja kan enbart utföras i registrerade källare som godkänts av regleringsrådet. I annat fall kan vinet inte bära denna beteckning.

2. Vin som skyddas av ’denominación de origen calificada’ Rioja kan distribueras och sändas enbart från registrerade källare, i särskilda buteljer som inte äventyrar deras kvalitet eller prestige och som har godkänts av regleringsrådet. Buteljerna skall vara av glas och ha en volym som godkänts av Europeiska ekonomiska gemenskapen med undantag för buteljer på en liter.”

11 Regleringsrådet för Rioja har med stöd av dekret nr 157/88 föreskrivit åtgärder avsedda att stegvis utsträcka skyldigheten att buteljera inom produktionsområdet

till vin avsett för export. Dessa åtgärder består av att varje företag som exporterar vin på fat beviljas årliga avtagande exportkvoter som fastställts per mottagarland.

Tillämpliga gemenskapsrättsliga bestämmelser

Relevanta bestämmelser i fördraget

- 12 Artikel 5 i fördraget har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter fullgörs som följer av detta fördrag eller av åtgärder som vidtagits av gemenskapens institutioner. Medlemsstaterna skall underlätta att gemenskapens uppgifter fullgörs.

De skall avstå från varje åtgärd som kan äventyra att fördragets mål uppnås.”

- 13 Enligt artikel 34.1 i fördraget skall kvantitativa exportrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan vara förbjudna mellan medlemsstaterna. I artikel 36 i EG-fördraget (nu artikel 30 EG i ändrad lydelse) föreskrivs att artikel 34 i fördraget inte skall hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import,

export eller transitering som grundas bland annat för att skydda industriell och kommersiell äganderätt.

Tillämpliga bestämmelser i gemenskapens sekundärrätt den dag talan väcktes

- 14 I rådets förordning (EEG) nr 823/87 av den 16 mars 1987 om särskilda bestämmelser om kvalitetsvin framställt inom specificerade områden (EGT L 84, s. 59; svensk specialutgåva, område 3, volym 23, s. 65), i ändrad lydelse senast genom akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen (EGT C 241, 1994, s. 21, och EGT L 1, 1995, s. 1, nedan kallad förordning nr 823/87), fastställs en ram av gemenskapsbestämmelser om produktion och kontroll av kvalitetsvin som producerats inom bestämda områden (nedan kallade kvalitetsviner fso). I fjärde övervägandet i denna förordning understryks att den ingår i utvecklingen av en politik som främjar kvalitet inom jordbruksproduktionen, särskilt inom vinsektorn.
- 15 Enligt artikel 15 i förordning nr 823/87 får en av de gemenskapsbeteckningar som fastställts i denna förordning, såsom "kvalitetsvin fso", eller en särskild traditionell benämning som används i producentmedlemsstaterna för att beteckna bestämda viner, såsom i Spanien benämningen "denominación de origen" eller benämningen "denominación de origen calificada" endast användas för viner som uppfyller bestämmelserna i den förordningen, i andra särskilda förordningar och i tillämpningsföreskrifter som uppfyller kraven i nationella bestämmelser.

16 I artikel 18 första stycket i förordning nr 823/87 föreskrivs följande:

”Producentmedlemsstater kan, samtidigt som de tar hänsyn till hävdvunnen praxis,

— ...

— utöver de bestämmelser som fastställs i denna förordning föreskriva ytterligare eller strängare egenskaper eller villkor för produktion, bearbetning och distribution vad gäller de kvalitetsviner fso som produceras inom deras territorium.”

17 I tjugioandra övervägandet i förordning nr 823/87 anges att denna bestämmelse avser att bevara de särskilda kvalitetskännetecken som är utmärkande för kvalitetsviner fso.

18 Enligt artikel 15a i förordning nr 823/87 föreskrivs ett nedklassningsförfarande av ett kvalitetsvin fso om vinet under lagring eller transport har genomgått en förändring som har medfört att egenskaperna hos det aktuella kvalitetsvinet fso har försämrats eller förändrats eller när vinet har varit föremål för icke tillåtna behandlingar eller betecknas som ett kvalitetsvin fso utan tillåtelse.

19 I övrigt regleras vinsektorn i synnerhet av

- Rådets förordning (EEG) nr 2048/89 av den 19 juni 1989 om allmänna bestämmelser för kontroller inom vinsektorn (EGT L 202, s. 32; svensk specialutgåva, område 3, volym 29, s. 233).

- Kommissionens förordning (EEG) nr 2238/93 av den 26 juli 1993 om följedokument för transport av vinprodukter och om de register som skall föras (EGT L 200, s. 10, nedan kallad förordning nr 2392/89), som har ändrat och ersatt kommissionens förordning (EEG) nr 986/89 av den 10 april 1989 om följedokument för transport av vinprodukter och om de register som skall föras (EGT L 106, s. 1).

- Rådets förordning (EEG) nr 2392/89 av den 24 juli 1989 om allmänna bestämmelser om beskrivning och presentation av vin och druvmust (EGT L 232, s. 13; svensk specialutgåva, område 3, volym 30, s. 63), senast ändrad genom anslutningsakten för Republiken Österrike, Republiken Finland och Konungariket Sverige (nedan kallad förordning nr 2392/89).

- Kommissionens förordning (EEG) nr 3201/90 av den 16 oktober 1990 om närmare bestämmelser för beskrivning och presentation av vin och druvmust (EGT L 309, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 35, s. 41), senast ändrad genom kommissionens förordning (EG) nr 2603/95 av den 8 november 1995 (EGT L 267, s. 16).

Domen i målet Delhaize

- 20 I målet Delhaize frågade Tribunal de commerce de Bruxelles huruvida sådana nationella föreskrifter i dekret nr 157/88 och i Rioja-förordningen som antagits med stöd av detta dekret är förenliga med artikel 34 i fördraget. Domstolen besvarade i sin dom denna fråga med att nationella föreskrifter som är tillämpliga på viner som bär en ursprungsbeteckning, genom vilka den mängd vin som kan exporteras på fat begränsas, medan de tillåter försäljning av vin på fat inom framställningsområdet, utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ exportrestriktion som är förbjuden enligt artikel 34 i EG-fördraget.
- 21 Domstolen konstaterade för det första (punkterna 12—14 i domen) att nationella föreskrifter, genom vilka å ena sidan den mängd vin som kan exporteras på fat till andra medlemsstater begränsas, medan det å andra sidan inte föreskrivs någon kvantitativ restriktion för försäljning av vin på fat mellan de företag som är belägna inom framställningsområdet, särskilt har till verkan att hindra exportflödet av vin på fat och att därigenom i synnerhet tillförsäkra buteljeringsföretag belägna inom framställningsområdet en särskild fördel.
- 22 Vad beträffar den spanska regeringens argument att skyldigheten att buteljera vinet inom produktionsområdet såsom villkor för att tilldela detta vin en "denominación de origen calificada" omfattas av skyddet för industriell och kommersiell äganderätt i den mening som avses i artikel 36 av fördraget, har domstolen påpekat (punkt 16) att på gemenskapsrättens nuvarande stadium ankommer det på varje medlemsstat att inom de ramar som anges i förordning nr 823/87 definiera de villkor som skall gälla för användningen av namnet på ett geografiskt område inom dess territorium såsom ursprungsbeteckning som gör det möjligt att avgöra att ett vin härstammar från detta område. Domstolen har

emellertid påpekat att eftersom dessa villkor utgör sådana åtgärder som avses i artikel 34 i fördraget är de berättigade av hänsyn till att skydda industriell och kommersiell äganderätt i den mening som avses i artikel 36 i fördraget enbart om de är nödvändiga för att garantera att ursprungsbeteckningen uppfyller sitt särskilda ändamål.

23 Domstolen påpekade (punkterna 17 och 18) att det särskilda ändamålet med en ursprungsbeteckning är att garantera att den produkt som bär beteckningen kommer från ett bestämt geografiskt område och har vissa särskilda egenskaper. Följaktligen är en skyldighet som den ifrågavarande inte berättigad av skäl avsedda att garantera att ursprungsbeteckningen uppfyller sitt särskilda ändamål annat än om buteljeringen inom produktionsområdet förlämnar vin med ursprung i detta område särskilda kännetecken som individualiserar dem eller om buteljeringen inom produktionsområdet är oumbärlig för upprätthållande av särskilda kännetecken som detta vin har förvärvat. Domstolen konstaterade vidare (punkt 19) att det inte hade visats att buteljeringen av vinet i fråga inom produktionsområdet var en verksamhet som gav detta vin särskilda kännetecken eller en verksamhet som var oumbärlig för upprätthållandet av de särskilda kännetecken som det hade förvärvat.

24 Den spanska regeringens argument att de kontrollbefogenheter som tilldelats regleringsrådet för Rioja var begränsade till produktionsområdet och att det således var nödvändigt att företa buteljeringen av vinet inom produktionsområdet, förkastades av domstolen på grund av att det i förordning nr 986/89 hade fastställts ett system för övervakning av att vinets äkthet inte påverkades under transporten (punkt 21).

25 Domstolen konstaterade dessutom (punkterna 22 och 23) att den spanska regeringens argument att de ifrågasatta bestämmelserna var berättigade eftersom de ingår i en politik avsedd att främja vinets kvalitet inte kunde godtas, eftersom det inte hade fastställts att lokaliseringen av buteljeringsverksamheten som sådan var ägnad att inverka på vinets kvalitet.

- 26 Domstolen fastslog slutligen (punkterna 25 och 26) att även om det i artikel 18 i förordning nr 823/87 föreskrivs att producentmedlemsstater kan föreskriva ytterligare eller strängare villkor för distribution i förhållande till dem som föreskrivs i förordning nr 823/87, samtidigt som de skall ta hänsyn till hävdvunnen praxis, kan inte denna artikel tolkas på så sätt att det är tillåtet för medlemsstaterna att föreskriva villkor som strider mot fördragets bestämmelser om den fria rörligheten för varor.

Den förevarande tvisten

- 27 År 1994 fäste den belgiska regeringen kommissionens uppmärksamhet på att de spanska bestämmelser som ifrågasattes i domen i målet Delhaize fortfarande var i kraft, trots den tolkning av artikel 34 i fördraget som domstolen hade gjort i denna dom, och begärde att kommissionen skulle vidta åtgärder. Den 14 november 1994 svarade den behöriga kommissionsledamoten att kommissionen ansåg det vara "olämpligt att fortsätta att driva ärendena om överträdelse".
- 28 Den 8 mars 1995 sände den belgiska regeringen en skrivelse till kommissionen, i vilken den uttryckte sin avsikt att gentemot Konungariket Spanien inleda ett fördragsbrottsförfarande enligt artikel 170 i fördraget på grund av åsidosättande av artikel 34 i fördraget.
- 29 Kommissionen delgav Konungariket Spanien denna skrivelse den 12 april 1995. Konungariket Spanien inkom med skriftligt yttrande den 5 maj 1995.
- 30 Den 31 maj 1995 lade de två medlemsstaterna muntligen fram sin egen sak för kommissionen och yttrade sig över vad motparten anfört, i enlighet med artikel 170 i fördraget. Eftersom kommissionen inte utfärdade något motiverat yttrande har Konungariket Belgien väckt förevarande talan om fördragsbrott.

- 31 Genom beslut av domstolens ordförande av den 21 juni 1996 har Konungariket Nederländerna, Konungariket Danmark, Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland och Republiken Finland tillåtit att intervensera till stöd för Konungariket Belgiens yrkanden, och Republiken Portugal, Republiken Italien och Europeiska gemenskapernas kommission har tillåtit att intervensera till stöd för Konungariket Spaniens yrkanden.

Prövning i sak

- 32 Den belgiska regeringen och den danska, den nederländska, den finska och den brittiska regeringen, vilka har intervenerat till dess stöd, har gjort gällande att Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 5 i fördraget genom att inte ändra dekret nr 157/88 för att följa domen i målet Delhaize.
- 33 Den spanska regeringen har i sitt svaromål hävdade att domstolen i domen i målet Delhaize inte uttalade sig om de spanska bestämmelsernas förenlighet med gemenskapsrätten. Den har anfört att liknande bestämmelser som de som behandlats av domstolen förekommer i nästan alla de vinproducerande medlemsstaternas rättssystem. Enligt den spanska regeringen är gällande spansk lagstiftning förenlig med den tolkning som domstolen gjorde av artikel 34 i fördraget i domen i målet Delhaize och uppfyller till fullo gemenskapsbestämmelserna.
- 34 Under dessa förhållanden, och då det är fråga om en talan om fördragsbrott, finns det anledning att pröva de grunder som således åberopats för att bedöma om Konungariket Spanien faktiskt har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 34 i fördraget.
- 35 Det finns vad beträffar den sistnämnda bestämmelsen anledning att i det följande, med hänsyn till parternas grunder och argument, bedöma om under omstän-

digheterna i det förevarande fallet skyldigheten att buteljera vin inom produktionsområdet för att kunna använda ursprungsbeteckningen (nedan kallat det omtvistade villkoret) utgör en begränsning av den fria rörligheten för varor och, i förekommande fall, om denna begränsning är tillåten enligt gemenskapsbestämmelserna om kvalitetsvin fso eller om den motiveras av ett mål av allmänt intresse som går före intresset av fri rörlighet för varor.

Huruvida det föreligger en begränsning av den fria rörligheten för varor

- 36 Den belgiska regeringen och de regeringar som har intervenerat till dess stöd har gjort gällande att det omtvistade villkoret medför en kvantitativ restriktion för exporten av Riojavin på fat i den mening som avses i artikel 34 i fördraget, såsom domstolen enligt dem redan har fastslagit i domen i målet Delhaize.
- 37 Den spanska regeringen har, med stöd av den italienska och den portugisiska regeringen, anfört att de ifrågasatta spanska bestämmelserna inte alls begränsar den kvantitet vin framställd inom området Rioja som kan exporteras på fat. Dess enda syfte och verkan är att förbjuda all otillbörlig och okontrollerad användning av "denominación de origen calificada" Rioja. Den spanska regeringen understryker att försäljning av vin på fat inom området inte varit föremål för ett allmänt godkännande, eftersom all sändning av vin inom området i förväg måste ha godkänts av regleringsrådet för Rioja och enbart kan ske till buteljeringsföretag som är godkända av sagda regleringsråd. Inom området finns nämligen företag som inte är godkända och som har valt att saluföra vin som producerats inom området men som inte skyddas av "denominación de origen calificada". I det förevarande fallet omfattas således inte de spanska bestämmelserna av den situation som domstolen behandlade i domen i målet Delhaize. Denna situation avser nationella bestämmelser tillämpliga på viner med ursprungsbeteckning vilka begränsar den kvantitet vin som kan exporteras på fat och i övrigt tillåter försäljning av vin på fat inom produktionsområdet.

- 38 Det är viktigt att erinra om att det omtvistade villkoret leder till att vin framställt inom området som uppfyller de övriga villkoren för att kunna omfattas av "denominación de origen calificada Rioja" inte längre kan buteljeras utanför området, vid äventyr av att fråntas denna beteckning.
- 39 Även om det, vid bedömningen av huruvida det omtvistade villkoret är berättigat, skall tas hänsyn till att transporten på fat av vin som kan bära den nämnda beteckningen i viss utsträckning också är begränsad inom produktionsområdet, kan denna omständighet inte åberopas för att förneka de restriktiva verkningarna av det ovannämnda villkoret.
- 40 Detta villkor innebär nämligen under alla omständigheter att ett vin som transporteras på fat inom området behåller sin rätt till "denominación de origen calificada" när det har buteljerats i godkända källare.
- 41 Det är således fråga om en nationell åtgärd som särskilt har till verkan att hindra exportflödet vad beträffar vin som kan bära "denominación de origen calificada" och därigenom skapa en skillnad i betingelserna för en medlemsstats inrikes- och utrikeshandel i den mening som avses i artikel 34 i fördraget.
- 42 Följaktligen utgör de ifrågasatta spanska bestämmelserna en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ exportrestriktion i den mening som avses i artikel 34 i fördraget.

Räckvidden av artikel 18 i förordning nr 823/87

- 43 Den spanska regeringen har, med stöd av den italienska och den portugisiska regeringen, erinrat om att gemenskapsbestämmelserna avseende kvalitetsviner fso inte är uttömmande och att de medger att medlemsstaterna föreskriver strängare nationella bestämmelser. Den spanska regeringen nämner i detta avseende artikel 18 i förordning nr 823/87, som ger producentmedlemsstater rätt att föreskriva ytterligare eller strängare villkor för produktion och distribution inom sitt territorium. Det är särskilt betecknande att uttrycket "distribution" används i denna bestämmelse eftersom det omtvistade villkoret obestriddligen ingår bland bestämmelserna om distribution av kvalitetsviner fso.
- 44 Den belgiska regeringen har understrukit att domstolen i domen i målet Delhaize redan har tillbakavisat argumentet avseende artikel 18 i förordning nr 823/87. Denna regering hävdar dessutom att det omtvistade villkoret strider mot hävdvunnen praxis avseende buteljering i de medlemsstater som importerar vin.
- 45 Domstolen erinrar om att den i domen i målet Delhaize har fastslagit (punkt 26) att artikel 18 i förordning nr 823/87 inte kan tolkas på så sätt att den ger medlemsstaterna rätt att föreskriva villkor som strider mot bestämmelserna i fördraget avseende rörligheten för varor. Denna artikel kan således inte i sig legitimera det omtvistade villkoret.
- 46 Däremot, och i motsats till vad den belgiska regeringen har gjort gällande, förbjuder artikel 18 inte i sig en skyldighet att buteljera inom produktionsområdet och detta enbart av det skälet att den tillåter ytterligare nationella bestämmelser "samtidigt som de tar hänsyn till hävdvunnen praxis". Uttrycket "samtidigt som de tar hänsyn till" har nämligen inte den mer inskränkta betydelsen av ett uttryck som har drag av ett positivt krav, såsom "på villkor att det förekommer", eller av ett uttryck som har drag av ett förbud, såsom "utan att äventyra". I en sådan situation som i det förevarande fallet, som den dag då dekret nr 157/88 antogs kännetecknades av att det samtidigt förekom en praxis att buteljera inom produktionsområdet och en praxis att exportera vin på fat,

vilket inte har bestridits av parterna, innebär lydelsen av artikel 18 i förordning nr 823/87 enbart att nämnda praxis beaktas. Detta kan ge anledning till en avvägning mellan intressena i fråga, vilken kan leda till att en praxis ges företräde framför en annan med avseende på vissa syften.

Huruvida det omtvistade villkoret är berättigat

47 Den spanska, den italienska och den portugisiska regeringen samt kommissionen anser att buteljeringen utgör en del av tillverkningsprocessen för vin. Den utgör ett steg i bearbetningen av produkten. Således kan enbart ett vin som buteljerats inom området verkligen anses ha sitt ursprung inom detta område.

48 Av detta följer att ett vin som buteljerats utanför området Rioja och som bär "denominación de origen calificada" Rioja gör intrång i den exklusiva rätten att använda denna beteckning, vilken tillkommer kollektivet av producenter inom det område vars vin uppfyller villkoren för att omfattas av beteckningen, däribland villkoret avseende buteljering inom området. Således grundas de restriktiva verkningarna av det omtvistade villkoret på skyddet för industriell och kommersiell äganderätt som avses i artikel 36 i fördraget. Villkoret är nämligen nödvändigt för att garantera att "denominación de origen calificada" uppfyller sitt särskilda ändamål, som bland annat är att garantera produktens ursprung.

49 För att lösa den förevarande tvisten skall de av den spanska regeringen angivna skälen till att buteljeringen inom produktionsområdet av ett vin som kan åtnjuta en "denominación de origen calificada" skall utföras inom produktionsområdet bedömas, snarare än det skall avgöras om denna verksamhet skall kvalificeras som ett steg i bearbetningsprocessen för ett sådant vin eller ej. Det är nämligen endast om dessa skäl i sig är av den arten att de rättfärdigar det omtvistade villkoret som detta kan anses vara förenligt med fördraget, trots dess restriktiva verkningar för den fria rörligheten för varor.

- 50 Vad beträffar dessa skäl har den spanska regeringen understrukit att produkten är speciell och att det är nödvändigt att skydda det renommé som är förbundet med "denominación de origen calificada" Rioja genom att med hjälp av det omtvistade villkoret bevara Riojavinets speciella särdrag, kvalitet och ursprungsgaranti. Det omtvistade villkoret är således berättigat med hänsyn till skyddet för industriell och kommersiell äganderätt som avses i artikel 36 i fördraget.
- 51 Det är med rätta som den belgiska regeringen och de regeringar som har intervenerat till dess stöd har påpekat att domstolen i domen i målet Delhaize ansåg att det inte hade visats att buteljeringen inom produktionsområdet var en verksamhet som var oumbärlig för upprätthållandet av vinets särskilda kännetecken (punkt 19) eller ursprungsgarantin för produkten (punkt 21) eller att lokaliseringen av buteljeringsverksamheten som sådan var ägnad att påverka vinets kvalitet (punkt 23).
- 52 I det förevarande förfarandet har emellertid den spanska, den italienska och den portugisiska regeringen samt kommissionen anfört nya omständigheter avsedda att visa att de skäl som ligger bakom det omtvistade villkoret är av den arten att de rättfärdigar detta. Därför skall målet prövas mot bakgrund av dessa omständigheter.
- 53 Det finns inom gemenskapslagstiftningen en allmän tendens att betona produkternas kvalitet inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken, för att gynna dessa produkters anseende, i synnerhet genom användningen av ursprungsbeteckningar som är föremål för ett särskilt skydd. Denna allmänna tendens har visat sig inom kvalitetsvinssektorn, såsom nämnts i punkterna 14 och 17 i denna dom. Den har även visat sig med avseende på andra jordbruksprodukter, för vilka rådet har antagit förordning (EEG) nr 2081/92 av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EGT L 208, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 43, s. 153). I detta avseende anges i åttonde övervägandet i denna förordning att den är tillämplig utan att det påverkar redan befintlig gemenskapslagstiftning om vin och spritdrycker "som ger högre skyddsnivå".

- 54 Ursprungsbeteckningar omfattas av den industriella och kommersiella äganderätten. De tillämpliga bestämmelserna skyddar dem som omfattas av beteckningarna mot missbruk av tredje man som önskar dra fördel av det anseende som de nämnda ursprungsbeteckningarna har förvärvat. Syftet med ursprungsbeteckningarna är att garantera att produkten kommer från ett visst geografiskt område och har vissa särskilda egenskaper (domen i målet Delhaize, punkt 17).
- 55 Sådana beteckningar kan åtnjuta ett högt anseende bland konsumenterna och vara ett viktigt medel att dra till sig en kundkrets för de producenter som uppfyller kraven för att använda dem (dom av den 10 november 1992 i mål C-3/91, Exportur, REG 1992, s. I-5529, punkt 28, svensk specialutgåva, volym 13).
- 56 Ursprungsbeteckningarnas anseende beror på den framtoning som dessa har bland konsumenterna. Denna framtoning beror huvudsakligen på speciella särdrag och mer allmänt på produktens kvalitet. Det är kvaliteten som slutligen ligger till grund för produktens anseende.
- 57 Det är viktigt att anmärka att ett kvalitetsvin är en ytterst särpräglad produkt, vilket i vart fall inte har ifrågasatts vad beträffar Riojavin. Dess särskilda kännetecken och särdrag, som är resultatet av en förening av naturliga och mänskliga faktorer, är knutna till det geografiska område som det härrör från och kräver vaksamhet och ansträngningar för att upprätthållas.
- 58 Bestämmelserna om "denominación de origen calificada" Rioja avser att garantera att dessa kvaliteter och särdrag upprätthålls. De tillförsäkrar näringsidkarna inom vinsektorn i området Rioja, på vars begäran ursprungsbeteckningen har tilldelats, kontrollen också över buteljeringen och har till mål att bättre skydda produktens kvalitet och följaktligen beteckningens anseende, som dessa hädanefter helt och kollektivt ansvarar för.

- 59 Mot denna bakgrund måste det omtvistade villkoret anses vara förenligt med gemenskapsrätten trots dess restriktiva verkningar på handeln, om det har visats att det utgör ett nödvändigt och proportionerligt medel för att upprätthålla det goda anseende som "denominación de origen calificada" Rioja otvivelaktigt åtnjuter.
- 60 I detta avseende har den spanska regeringen, med stöd av den italienska och den portugisiska regeringen samt kommissionen, gjort gällande att det anseende som "denominación de origen calificada" Rioja åtnjuter faktiskt kan äventyras i avsaknad av det omtvistade villkoret. Transport och buteljering utanför produktionsområdet medför nämligen risker för vinets kvalitet. Det omtvistade villkoret bidrar på ett avgörande sätt till att produktens speciella särdrag och kvalitet skyddas, genom att det innebär att producenterna och regleringsrådet för Rioja, det vill säga de som har den nödvändiga kännedomen och sakkunskapen liksom ett avgörande intresse av att det förvärvade anseendet upprätthålls, anförtros genomförandet och kontrollen av iakttagandet av alla bestämmelser om transport och buteljering.
- 61 I det förevarande målet har det inte ifrågasatts att buteljeringen av vinet utgör en viktig verksamhet som allvarligt kan skada produktens kvalitet om den inte utförs under iakttagande av stränga krav. Buteljeringen inskränker sig nämligen inte till att endast fylla på tomma kärl, utan omfattar normalt före omtappningen ett antal komplexa enologiska åtgärder (filtrering, klarning, kylbehandling m.m.), vilka kan äventyra vinets kvalitet och ändra dess kännetecken om de inte utförs enligt konstens alla regler.
- 62 Det har inte heller ifrågasatts att transporten av vinet på fat allvarligt kan skada dess kvalitet om den inte utförs under de bästa betingelser. Om betingelserna för transporten inte är perfekta utsätts nämligen vinet för en redoxprocess som blir kraftigare ju längre avstånd som tillryggaläggs och som kan skada produktens kvalitet. Vinet utsätts även för en risk för temperaturvariationer.

- 63 Den belgiska regeringen och de regeringar som intervenerat till dess stöd hävdar att dessa risker föreligger oberoende av om vinet transporteras och buteljeras inom produktionsområdet eller utanför detta. Enligt dessa regeringar kan transporten av vinet på fat och buteljeringen av det utanför området utföras under betingelser som gör det möjligt att bevara dess kvalitet och dess anseende. I vilket fall som helst innehåller de befintliga gemenskapsrättsliga bestämmelserna tillräckliga regler om kontrollen av viners kvalitet och äkthet, i synnerhet de viner som omfattas av en "denominación de origen calificada".
- 64 På grundval av de omständigheter som anförts vid domstolen i det förevarande målet finns det anledning att medge att under optimala betingelser kan produktens särdrag och kvalitet faktiskt upprätthållas när vinet transporteras på fat och buteljeras utanför produktionsområdet.
- 65 Vad beträffar buteljering uppnås de optimala betingelserna emellertid med större säkerhet om buteljeringen utförs av företag etablerade inom det område där de som omfattas av beteckningen är verksamma och under deras direkta kontroll, eftersom de har en specialiserad erfarenhet och i ännu högre grad en fördjupad kännedom om det ifrågasvarande vinets särskilda kännetecken som inte bör utarmas eller försvinna vid buteljeringen.
- 66 Vad beträffar transport av vin på fat kan visserligen en redoxprocess inträffa även under en transport på fat inom produktionsområdet, trots att det tillryggalagda avståndet normalt är kortare. I detta fall anförtros emellertid uppgiften att återställa produktens ursprungliga särdrag företag som i detta syfte erbjuder full garanti för sakkunskap och även i detta fall den bästa kännedomen om vinet.
- 67 Såsom generaladvokaten för övrigt understryker i punkterna 28—31 i sitt förslag till avgörande ger de kontroller som i enlighet med gemenskapsbestämmelserna utförs utanför produktionsområdet inte lika stor garanti för vinets kvalitet och

äkthet som kontroller som utförs inom området under iakttagande av det kontrollförfarande som nämns i punkt 5 i förevarande dom.

- 68 Det finns i detta avseende anledning att anmärka att det inte i samtliga medlemsstater är obligatoriskt med systematiska kontroller av vinets kvalitet och äkthet enligt förordning nr 2048/89. I artikel 3.2 i denna förordning föreskrivs nämligen att kontrollerna "antingen [skall] utföras systematiskt eller genom stickprov".
- 69 Vad beträffar förordning nr 2238/93 garanterar den, såsom kommissionen har påpekat, varken ursprunget eller det ursprungliga tillståndet för vin transporterat på fat eller att dess kvalitet upprätthålls under transporten, eftersom det i denna förordning föreskrivs en kontroll av de transporterade kvantiteterna vilken huvudsakligen sker på handlingarna.
- 70 Vad beträffar förordning nr 2392/89 föreskrivs i artikel 42 i denna att den behöriga myndigheten i en medlemsstat får framställa en begäran till den behöriga myndigheten i en annan medlemsstat med krav på att en tappare skall styrka riktigheten av de uppgifter som används i beskrivningen eller presentationen av produkten beträffande arten, identiteten, kvaliteten, sammansättningen och ursprunget för produkten i fråga. Denna åtgärd, som ingår som ett led i ett direkt samarbete, är dock inte systematisk, eftersom den förutsätter en begäran av den berörda behöriga myndigheten.
- 71 I de ifrågasatta spanska bestämmelserna föreskrivs däremot närmare bestämt att de viner som kan bära en "denominación de origen calificada" parti för parti

skall undergå organoleptiska och analytiska undersökningar (artikel 20.4 i dekret nr 157/88 och för Riojavin artikel 15 i Rioja-förordningen).

72 Enligt Rioja-förordningen stadgas dessutom följande:

- All sändning av Riojavin på fat inom produktionsområdet måste i förväg godkännas av regleringsrådet för Rioja (artikel 31).
- Buteljering kan endast utföras av de buteljeringsföretag som godkänts av regleringsrådet för Rioja (artikel 32).
- Dessa företags anläggningar skall vara tydligt skilda från anläggningar för produktion och lagring av sådana viner som inte ger rätt att använda "denominación de origen calificada" (artikel 24).

73 Det framgår således att kontrollerna är grundliga och systematiska för de Riojavin som transporteras och buteljeras inom produktionsområdet, att det är producenterna själva, vilka har ett avgörande intresse av att det anseende som har förvärvats upprätthålls, som kollektivt har ansvaret för dem och att enbart de partier som har undergått de nämnda kontrollerna kan bära "denominación de origen calificada".

74 Av dessa påståenden kan man dra slutsatsen att risken för bristande kvalitet hos den produkt som slutligen erbjuds för konsumtion är större när den har

transporterats och buteljerats utanför produktionsområdet än när detta har skett inom detta område.

- 75 Det skall följaktligen medges att det omtvistade villkoret, som har till syfte att bevara Riojavinets goda anseende genom att förstärka kontrollen över dess speciella särdrag och dess kvalitet, är berättigat såsom en åtgärd för att skydda den "denominación de origen calificada" som de berörda producenterna kollektivt omfattas av och som för dessa är av avgörande betydelse.
- 76 Det skall slutligen medges att åtgärden är nödvändig för att uppnå det eftersträlvade syftet, i den meningen att det inte finns några alternativa, mindre inskränkande åtgärder för att uppnå detsamma.
- 77 "Denominación de origen calificada" skulle i detta avseende inte skyddas på samma sätt genom en skyldighet för de näringsidkare som är etablerade utanför produktionsområdet att, genom en lämplig etikettering, upplysa konsumenterna om att buteljeringen har ägt rum utanför detta område. En kvalitetsskada på ett vin som buteljerats utanför produktionsområdet till följd av de risker som är förbundna med transporten på fat och/eller av den följande buteljeringen, kan nämligen skada anseendet för samtliga viner som saluförs under "denominación de origen calificada" Rioja, däribland för dem som buteljerats inom produktionsområdet under kontroll av den region som omfattas av beteckningen. Mer allmänt kan enbart det faktum att det förekommer två olika buteljeringsprocesser, inom eller utanför produktionsområdet, med eller utan systematisk kontroll av denna region, minska det förtroende som beteckningen åtnjuter bland konsumenter som håller fast vid föreställningen att alla stegen i produktionen av ett kvalitetsvin fso skall ha utförts under den berörda regionens kontroll och ansvar.

- 78 Under dessa förhållanden skall man dra slutsatsen att det omtvistade villkoret inte strider mot artikel 34 i fördraget. Talan skall följaktligen ogillas.

Rättegångskostnader

- 79 Enligt artikel 69.3 i rättegångsreglerna kan domstolen besluta att vardera parten skall bära sin kostnad om särskilda omständigheter motiverar det. Denna bestämmelse skall tillämpas i det förevarande målet.
- 80 Enligt artikel 69.4 i rättegångsreglerna skall intervenienterna bära sina rättegångskostnader.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN

följande dom:

- 1) Talan ogillas.

- 2) Konungariket Belgien och Konungariket Spanien skall bära sina rättegångskostnader.
- 3) Konungariket Danmark, Republiken Italien, Konungariket Nederländerna, Republiken Portugal, Republiken Finland, Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirland och Europeiska gemenskapernas kommission skall bära sina rättegångskostnader.

Rodríguez Iglesias	Moitinho de Almeida	
Edward	Sevón	Schintgen
Gulmann	Puissochet	Hirsch
Jann	Ragnemalm	Wathelet

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 16 maj 2000.

R. Grass

G.C. Rodríguez Iglesias

Justitiesekreterare

Ordförande